

Gjeldsordningsloven – innspill til revisjon

Dato	Fra	Navn
15.01.2020	Kreditor SA	Håkon Wibe, prosjektleder

Innspill til revisjon av gjeldsordningsloven fra Kreditor SA.

Kreditor SA er Norges største inkassoselskap målt i antall saker, med virksomhet helt tilbake til 1905. Vi er et samvirkeforetak hvor våre medlemmer også er våre eiere og kunder. Kreditor mottar 2,2 mill saker hvert år, hvorav rundt 1,4 millioner er inkassosaker og 0,8 millioner er purresaker som avsluttes før inkasso. Kreditor har en egen gjeldsordningsgruppe som deltar i 85% av alle nye gjeldsordningssaker. Vi har følgende innspill til revisjon av gjeldsordningsloven.

Gjeldsordningsprosessen

Det er viktig at prosessen med å søke en gjeldsordning reflekterer alvorlighetsgraden ved den situasjonen skyldner har havnet i. Loven er rettet mot personer med alvorlige gjeldsproblemer. Meningen er at uttrykket skal tolkes strengt. Det skal ikke åpnes for gjeldsforhandlinger dersom det åpenbart vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig. Formaliteten i gjeldsordningsprosessen må derfor sikre en modningsprosess hos den som søker hvor alvorlighetsgraden og omfanget av forpliktelsene blir tydeliggjort. Formaliteten og modningsprosessen er viktige ledd i resosialiseringsprosessen som skal lede til sosial og økonomisk rehabilitering.

En forenkling av prosessreglene kan ikke komme på bekostning av en alminnelig rettferdsfølelse og opprettholdelse av den alminnelige betalingsmoral, eller skyldners behov for å ta inn over seg omfanget av sine forpliktelser. Det skal ikke være for enkelt å oppnå en gjeldsordning.

Endrings saker i en gjeldsordning

Kreditor ser at noen type endrings saker i dagens regelverk kan skape en uforholdsmessig stor byrde på namsmannen og skyldnere. Vår erfaring er at endrings saker i hovedsak skyldes fire forhold:

- Nedgang i inntekt
- Økte utgifter
- Forbedret økonomisk stilling
- Uteglemte krav

Ved flere av disse ligger det et betydelig potensial for å forenkle prosessen uten at det går på bekostning av partenes rettssikkerhet.

Kreditor foreslår at skyldner får mulighet til å begjære gjeldsordningen endret dersom det inntreer vesentlig forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling i gjeldsordningsperioden.

I dag er denne retten kun forbeholdt kreditorene i gjeldsordningsloven (GOL) § 6-2 første ledd, første punktum. Skyldner plikter å opplyse kreditorene og namsmannen om at de har en bedre økonomisk stilling, jf. GOL 6-4.

I de fleste tilfeller vil skyldner først ta med seg opplysningene til namsmannen. Namsmannen sender da ut et varsel til fordringshaverne. Fordringshaverne sender deretter en begjæring om endring av gjeldsordningen til tingretten basert på opplysningene mottatt i varselet. Tingretten sender så saken tilbake til namsmannen for ytterligere opplysninger og bistand i endringssaken.

Forslag til forenkling ved endringssaker

Kreditorer ser at flere ledd i prosessen kan kuttes ved at skyldner selv gis anledning til å begjære endringen. Det foreslås derfor at det tillegges en ny setning i GOL § 6-1 første ledd hvor skyldner plikter å begjære gjeldsordningen endret dersom det inntreffer vesentlig forbedring i skyldners økonomiske stilling. Skyldnerens plikt til å opplyse fordringshaverne og namsmannen i GOL § 6-4 vil da være oppfylt gjennom forslaget til frivillig endring av gjeldsordningen. Forslaget innebærer derfor at plikten i GOL § 6-4 opprettholdes slik den ligger i dag.

Kreditorer er videre positive til at namsmannen får utvidet myndighet til å vedta endringer i gjeldsordningssaker. Vi foreslår at namsmannen gis mulighet til å vedta endringer på bakgrunn av uteglemte krav.

I dag kan skyldner ta med det uteglemte kravet til namsmannen dersom det ønskes medtatt i gjeldsordningen. Namsmannen må så starte en endringssak og sende ut et forslag til kreditorene om at kravet medtas. Namsmannen sender så ut et brev om at endringen er vedtatt.

Ved å gi namsmannen myndighet til å vedta endringer på bakgrunn av uteglemte krav vil prosessen kuttes med ett ledd. Det viktige for kreditorene vil i disse tilfellene være å få oversikt over størrelsen på kravet som er medtatt, og en oppdatert oversikt over skyldners totale gjeld. Dersom kreditorene skulle ønske å motsette seg vedtaket vil det fortsatt være anledning til å påklage namsmannens avgjørelse iht. tvangsfullbyrdelsesloven § 9-12 første ledd.

Betalingsplaner

Kreditorer erfarer at flere namsdistrikt har gått vekk fra hovedregelen i GOL § 4-2 om utforming av betalingsplaner. Modellen til namsfogden i Oslo virker i så måte og være det ønskede alternativet for mange distrikter, men med ulike lokale tilpasninger. Modellen innebærer blant annet at skyldner fordeler alt overskudd utover godkjente utgifter til namsmannens konto, som igjen fordeler dette til fordringshaverne en gang pr år, såkalt flytende dividende.

Det er i denne sammenheng ønskelig at modellen med flytende dividende formaliseres. Det er spesielt viktig i en slik modell at fordringshaverne gis mulighet til å kontrollere at vilkårene etter gjeldsordningen løpende overholdes. Det understrekes at betalingsplaner fortsatt vil være den beste måten hvor fordringshaverne fortløpende kan kontrollere at ordningen overholdes. I modellen med årlig fordeling vil skyldner potensielt kunne misligholde sine betalingsforpliktelser i opptil ett år før kreditorene har anledning til å agere på dette.

Ved utformingen av en avtale med flytende dividende må det være en forutsetning at skyldner fyller ut og leverer et regnskap til kreditorene senest ved hver årlig fordeling av dividende, samt kopi av ligningen. Dette må sendes ut slik at det enkelt kan kontrolleres av fordringshaverne.

Grunnleggende økonomiske kunnskaper som å fylle ut et regnskap med inntekter og godkjente utgifter må være en forutsetning for å kunne få seg en gjeldsordning. Dersom skyldner ikke evner dette er det heller ikke realistisk at en gjeldsordning vil kunne gjennomføres uten betydelig mislighold av avtalen. Det vil heller ikke være realistisk at skyldner klarer å oppnå kontroll over økonomien når gjeldsordningen er gjennomført. Se for øvrig innspill under "skyldners evne til å gjennomføre gjeldsordningen".

Den årlige fordelingen av dividenden må tilpasses så det sammenfaller med ligningsåret, hvor første og siste fordeling evt. avviker. Dette for at fordringshaverne enkelt skal kunne kontrollere mottatt dividende opp mot faktisk inntekt og godkjente utgifter.

Det må videre stilles krav til hvordan endringer i slike saker utformes. Det må tydelig angis når endringen gjelder fra, og det må alltid inneholde et budsjett som synliggjør overskudd/underskudd for perioden som ønskes endret.

Dette åpner igjen for moderniseringsløsninger hvor et tenkt tilfelle kan være at skyldner og kreditorene kan logge inn på en portal for å fylle ut eller kontrollere de økonomiske månedsskjemaene til skyldner. På en slik portal kan også vedtatte endringer legges ut slik at de blir tilgjengelige for kreditorene samme dag som de vedtas.

Bolig

Skyldner plikter i utgangspunktet å avhende bolig dersom salg av boligen vil gi fordringshaverne best dekning og boligen overstiger skyldnerens og dennes husstands rimelige behov, jf. GOL § 4-4. Vilkårene i vurderingen for at boligen skal avhendes er omfattende og sørger for at det er svært få boliger selges for å oppnå gjeldsordning.

At en skyldner med alvorlige gjeldsproblemer får slettet store gjeldsposter og tilsynelatende beholder store verdier og høy levestandard kan bidra til å svekke den allmenne betalingsmoral. Kreditor ser spesielt tilfeller hvor skyldner har friverdi som problematisk. Vilkårene åpner for at skyldner får beholde boligen i gjeldsordning med til tider betydelig friverdi da alternative utgifter til bolig i leiemarkedet kan være vanskelig å beregne. Det er heller ikke noe vilkår om at fordringshaverne kompenseres fullt ut for friverdien ved at for eksempel gjeldsordningsperioden utvides. Dagens praksis har åpnet for kun en delvis kompensasjon av friverdien til kreditorene. Det foreslås derfor en tilførsel til GOL § 4-4 hvor «skyldner plikter å avhende bolig med friverdi».

Fordeling av utgifter ved samliv

Hvordan utgiftene skal fordeles i husholdningen kommer til vurdering ved to tilfeller. Den ene når partneren går med underskudd og skyldneren som søker gjeldsordning betjener partnerens utgifter. Den andre når partneren har en betydelig høyere inntekt.

Dersom partneren går med underskudd kan skyldneren som søker gjeldsordning få dekket underskuddet før det utbetales dividende til fordringshaverne. Partneren er ikke forpliktet til å opplyse sin inntekt underveis i gjeldsordningsperioden, eller om hvilke tiltak som gjøres for å bli selvforsørgende. Fordringshavernes kontrollmulighet er derfor betydelig svekket i slike tilfeller. Partneren har heller ikke noe insentiv til å bli selvforsørgende. Kreditor foreslår at det settes en begrensning på hvor lenge skyldneren som søker gjeldsordning kan betjene partnerens underskudd på bekostning av dividenden til fordringshaverne. Kreditor foreslår at en slik begrensning settes oppad til 2 år, hvor partneren innen den tid må være selvforsørgende.

I tilfeller hvor partneren har en betydelig høyere inntekt foreslår Kreditor at utgiftfordelingen vurderes skjevdelt dersom partners inntekt overstiger skyldners med mer enn 50%. Dersom skyldner ikke hadde søkt gjeldsordning ville det vært en naturlig innordning i husholdningen at den som tjener mer også bidrar mer til felles utgifter. Vurderingen må videre være individuell fra sak til sak, og det må tas en helhetlig vurdering av forholdet.

Uansvarlig utlånsvirksomhet

Gjeldsordningsloven er ikke det rette forum for å vurdere uansvarlig utlånsvirksomhet. Slike saker krever en utvidet bevisførsel og faglig vurdering som vil oppta betydelig ressursbruk for namsmannen. Dette vil også kunne komme på bekostning av partenens rettsikkerhet. Kreditor mener det allerede finnes gode løsninger for å få dette vurdert i Finansklagenemda.

Skyldners evne til å gjennomføre gjeldsordningen

Kreditor foreslår at namsmannen gis utvidet mandat til å avslå søknad om gjeldsordning. Vi ser at mange som søker gjeldsordning ikke er i stand til å fullføre gjeldsordningen. Ofte bunner dette i mangler på grunnleggende økonomiske ferdigheter og forståelse av hva avtalen går ut på. Kreditor foreslår at denne vurderingen legges til GOL § 2-6 med en ny bokstav d), hvor namsmannen gis anledning til å avslå søknaden om gjeldsforhandling dersom skyldneren ikke er i stand til å fullføre sine forpliktelser i en gjeldsordning.

Kreditor foreslår videre at skyldnere som søker gjeldsordning må gjennomføre et obligatorisk økonomikurs i regi av NAV. Skyldneren vil i dette kurset kunne få opplæring i hvordan man tilpasser forbruket til livsoppholdssatsen, hvordan man setter opp et budsjett, og hvordan man fyller ut et økonomisk månedsskjema. Kurset avsluttes med en prøve, hvor resultatet av prøven oversendes namsmannen som ett av vurderingsgrunnlagene i foreslåtte GOL § 2-6 bokstav d).

En søknad om gjeldsordning etter GOL som har vært innom NAV har flere fordeler. Søknadene til namsmannen vil komme i et ferdig format og lette arbeidsmengden i klargjøringer av søknader og innhenting av dokumentasjon. NAV vil da også kunne koble på ulike hjelpeinstanser, sosialfaglig rådgivning, etc. for at skyldner lettere skal kunne klare å gjennomføre en gjeldsordning. Det foreslås i denne sammenheng at regionaliseringen og utviklingen av kompetansesenter i NAV fortsetter. Kreditor opplever at en slik spesialisering innenfor tyngre gjeldssaker i NAV er positivt for alle involverte aktører.

Avsluttende bemerkninger

Kreditor er positive til at gjeldsordningsloven nå skal revideres og at partene blir involvert på et tidlig stadium. Et viktig ledd i effektiviseringsprosessen vil være en parallell satsning på digital utvikling hos namsmannen, domstolene, og NAV. Ved revisjon av gjeldsordningsloven håper vi derfor at satsningen på dette området også følges opp for å utnytte de mulighetene som ligger i den teknologiske utviklingen som har vært de siste 30 årene.

Oslo, 15. januar 2020
Kreditor SA